

СПРАВА «БІЛЬКО ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»

(CASE OF BILKO AND OTHERS v. UKRAINE)

(Заява № 35442/13)

Стислий виклад рішення від 23 жовтня 2025 року

Гостомельська селищна рада (далі — селищна рада) виділила заявникам, як особам, постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи та евакуйованим з радіоактивно забрудненої території, земельні ділянки із резервного земельного фонду ради. У 2005 році кожен із заявників отримав державні акти на право власності на земельну ділянку площею 3,2277 га. У лютому 2012 року прокурор міської прокуратури, діючи в інтересах місцевого управління Державного комітету України по земельних ресурсах, подав цивільний позов до Ірпінського міського суду про скасування зазначених рішень селищної ради та державних актів на право власності. Він стверджував, *inter alia*, що виділені заявникам земельні ділянки раніше були передані у постійне користування сільськогосподарському підприємству «Б». У травні 2012 року суд відмовив у задоволенні позову. У жовтні 2012 року Апеляційний суд Київської області скасував рішення суду першої інстанції та визнав за підприємством право постійного користування спірними земельними ділянками. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ залишив рішення апеляційного суду без змін. У вересні 2016 року селищна рада виділила другому заявнику земельну ділянку площею 0,1 га. До Європейського суду з прав людини (далі — Європейський суд) заявники скаржилися за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) на позбавлення заявників права власності на їхні земельні ділянки у результаті судового провадження, ініційованого проти них прокурором. Насамперед Європейський суд зазначив, що після смерті третьої заявниці, її донька має законний інтерес у підтриманні розгляду заяви від імені своєї матері, однак з міркувань зручності Європейський суд продовжив посилатися на пані Варвару Михайлівну Козиренко, як на третю заявницю. Європейський суд також вирішив вважати другого заявника таким, що більше не бажає підтримувати розгляд своєї скарги (підпункт «а» пункту 1 статті 37 Конвенції), та вилучив цю частину заяви зі свого реєстру справ. Розглянувши матеріали справи, Європейський суд зазначив, що втручання у право власності заявників ґрунтувалося на національному законодавстві та переслідувало законну мету, а саме, відновлення юридичної визначеності та захист прав іншого підприємства на постійне користування його земельними ділянками. Оцінюючи пропорційність такого втручання, Європейський суд наголосив, що заявниці набули земельні ділянки добросовісно, не знаючи, що селищна рада передала їм земельні ділянки, які вже використовувалися підприємством «Б», а тому не повинні були нести всі негативні наслідки помилки, допущеної селищною радою, без будь-якої компенсації чи іншого виду належного відшкодування. Європейський суд також не погодився з твердженням Уряду

України, що заявниці мали реальну можливість звернутися до селищної ради з вимогою виділення нових земельних ділянок для компенсації тих, які були у них вилучені. Таким чином, Європейський суд дійшов висновку, що відсутність будь-якої компенсації за вилучені земельні ділянки наклала непропорційний тягар на заявниць, що призвело до порушення їхнього права на мирне володіння своїм майном, та констатував порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. Оголошує, що пані Галина Петрівна Клоченок має право продовжити це провадження від імені третьої заявниці;
2. Вирішує вилучити заяву щодо другого заявника зі свого реєстру справ;
3. Оголошує заяву прийнятною щодо першої та третьої заявниць;
4. Постановляє, що було порушено статтю 1 Першого протоколу до Конвенції стосовно першої та третьої заявниць.